

ЗАГУБЛЕНІ ДІТИ

Вперше Еліза Грей побачила дитину в сутінковому світлі вантажного вагона, що повільно рухався по мокрих коліях на п'ять кілометрів західніше від Бері Сент Едмондса, графство Саффолк, Англія. Їй було шістнадцять. Неосвічена та простодушна, з темними, як ніч, очима, голодна, адже не мала й ріски в роті з позавчорашнього вечора, без пальта й без шапки, бо тікала в темряві, навіть не уявляючи, куди і що робитиме далі. На шиї ще виднілись сліди від пальців її роботодавця, а ребра були вкриті синцями від його чобіт.

У животі ж росла його дитина, хоч Еліза поки про це не знала. Вона залишила його мертвого, у нічній сорочці та зі шпилькою, що стирчала з його ока.

Відтоді вона тікала. Спотикаючись, дівчина вибігла з лісу, і вмить її погляд спинився на вантажному вагоні, який наближався, за темним полем. Вона дуже сумнівалась, що їй вдасться встигнути. Аж ось якось пододала паркан, якось пробралася крізь болотяне поле. Краплі морозного дощу врізались по боках, а слизька багнюка набережної була важкою і обмазувала її спідницю. Вона падала, ковзувала назад, проте відчайдушно знову торувала шлях уперед.

Саме тоді почувся гавкіт собак. Вона побачила вершників, які виринули з-за дерев; темні обриси один за одним рухались за лінією

паркану з випущеними чорними псами, що гавкали й мчали попереду. Вона бачила, як чоловіки підганяють своїх коней, і, як тільки схопилась за ручку вагона та з останніх сил підтягнулася вгору, почула гуркіт гвинтівки, і щось спалахнуло, обпаливши її обличчя, та коли вона повернулася, то побачила вершника у циліндрі, жахливого батька мертвого чоловіка. Він стояв на стременах та знову здійняв гвинтівку, щоб прицілитися. Вона розпачливо покотилася в солому, подалі від дверей, і віддихувалась у темряві потяга, який саме набирив швидкість.

Вочевидь вона таки заснула. Коли ж прокинулася, волосся прилипло до шиї, підлога вагона гриміла й тремтіла під нею, а кризь відчинені двері пролітав дощ. Вона розглядала стіни ящиків, штампованих етикетками з написом «Greene King», а дёрев'яний піддон перевернувся в соломі.

Було й щось інше. Просто поза полем зору, немов згасаючи, мерехтіло блакитне сяйво, однак коли вона перевернулася, то побачила зовсім інше. Це дитина. Маленький хлопчик лежав у соломі та сяяв.

Вона ніколи не забуде тієї миті. Як мерехтіло обличчя малюка, напівпрозора-блакитне, ніби в його шкірі горів ліхтар. Не забуде мережива вен на щоках, руках та горлі.

Вона підповзла ближче. Біля немовляти лежала його чорно-волоса мати. Мертва.

Що керує життям, як не випадок?

Еліза спостерігала, як сяйво в шкірі маленької істоти поступово просочується та зникає. В цю мить те, чим вона була, те, чим мала би стати, пролягло перед очима єдиною довгою лінією. Дівчина навпочіпки сіла в солому, похитуючись із вагоном, відчуваючи, як сповільнюється серцебиття, і їй уже майже здавалось, що вона все це собі намріяла, вигадала це сине сяйво. Їй майже здавалось, що воно було лише оманною, втомою, страхом та болем життя втікачки, що відкрилось перед нею. Майже.

— Ох, що ж ти таке, малеча? — прошепотіла вона. — Звідки ти? Сама вона не була особливою чи розумною. Маленька, мов пташеня, з вузьким продовгуватим обличчям, дещо завеликими

очима і волоссям, коричневим і шорстким, як суха трава. Вона знала, що нічого не варта. Їй нагадували про це з дитинства. Якщо її душа належала Ісусу на іншому світі, то в цьому її плоть належала будь-кому, хто міг її нагодувати, вдягнути та прихистити. Таким уже був цей світ.

Та коли холодний дощ барабанив і шарудів повз відчинені двері вантажного вагона, вона міцно притискала дитину, а виснаження висотувало її, немов занурювало в темряву. Аж дивно від того, наскільки це було легко та різко. Це нагадувало гнів у своїй беззаперечності, однак це таки було щось інше. Ще ніколи в житті Еліза не тримала на руках щось таке ж безпорадне та не готове до цього світу. Вона розридалась. Плакала через дитину, через себе і те, чого не могла виправити, і згодом, виплакавши усі сльози, тримала дитя та дивилася на дощ.

Еліза Маккензі Грей. Вона шепотіла дитині своє ім'я знову й знову, немов таємницю. Вона не додавала: *Маккензі на честь тата, чудового чоловіка, якого Всевишній надто рано забрав до себе*. Не сказала: *Грей на честь чоловіка, за якого матуся потім вийшла заміж, який був таким же кремезним, як татусь, красивим, як янгол, та який говорив солодко, мов мед, що матуся ніби як любила, однак ніколи не міг дорівнятися тим словам*.

Вже за кілька тижнів після весілля харизматичність цього чоловіка розвіялась серед запаху алкоголю та порожніх пляшок, що захарастили їхню жалюгідну орендовану квартирку в Лестері, на півночі. Ранками він став грубо поводитися з Елізою, чого вона, ще дівчинка, не розуміла, проте дуже соромилась. У тринадцять років її продали в покоївки. Саме мама продала. Не зронивши й сльози, без жодної кровинки на лиці, вона відправила доньку в агенцію, щоби забрати її якомога далі від того чоловіка.

Потім був інший — її роботодавець, нащадок власників цукрових плантацій, зі своїми вишуканими жилетами, кишеньковими годинниками та доглянутими вусиками. Чоловік, котрий покликав її до свого кабінету й запитав її ім'я попри те, що на той час вона працювала в будинку вже два роки, і котрий дві ночі перед тим зі свічкою в руках тихенько постукав та причинив за собою двері, перш ніж вона могла встати з ліжка, перш ніж

навіть встигла запитати, у чому справа. Тепер цей чоловік лежав мертвий у калюжі чорної крові на підлозі своєї кімнати за кілометри від неї.

Мертвий від її власної руки.

Небо бліднуло на сході. Коли ж дитина заплакала від голоду, Еліза витягнула єдину їжу, яку мала із собою, — скоринку хліба, замотану в хустинку, — розжувала її в кашку й дала маляті. Воно жадібно смоктало хлібець з широко розплющеними очима, не відводячи від неї погляду, а його шкіра була такою блідою, що крізь неї виднілася синява вен. Згодом вона підповзла до мертвої матері та взяла невеличку пачку фунтових купюр і маленьку сумочку з монетами з нижньої спідниці, після чого не без зусиль стягнула з небіжчиці верхній одяг. На шиї виднівся шкіряний шнурок з двома важкими чорними ключами, які не надто цікавили Елізу. Довгі рожево-бузкові спідниці довелось підгорнути на талії, щоб не спадали. Закінчивши, вона пробурмотіла молитву. Мертва була м'якою та фігуристою (до чого Елізі було вкрай далеко), з густим чорним волоссям, однак на пошрамованих грудях та ребрах виднілись незрозумілі виїмки та пухирці, але не як опіки чи рани від віспи. Здавалось, ніби плоть розтопилась, а потім відразу замерзла, й Еліза навіть думати не хотіла, від чого це могло бути.

Новий одяг був м'якшим, кращим, ніж її власний. При ранішньому світлі, коли вантажний двигун сповільнився на маленьких переїздах, вона зістрибнула з вагона з дитиною на руках та почвалала по колії до найпершої ж платформи. Село називалось Марлоу, і оскільки це було найзвичайнісіньке ймення, так вона назвала й дитину, і вже згодом у єдиному жилому будинку відразу неподалік залізниці вона заплатила за кімнату і, навіть не знімаючи черевики, лягла на чисті простирадла з теплом дитини на грудях. Так разом вони спали й спали.

Вранці вона купила квиток третього класу до Кембриджа, звідки вони попрямували на південь до Кінгс-Кроссу, прямісінько в дим темного Лондона.

Вкрадених грошей не вистачило надовго. У Ротерхайті вона нарзповідала, як її бідолашний молодий чоловік загинув в аварії

під колесами екіпажа, через що і змушена шукати роботу. На Черч-стріт знайшлась і робота, і пристанище в човнярському пабі, де жили також сам власник та його дружина, і деякий час Еліза була щаслива. Важка робота її не лякала. Вона відмивала підлогу, складала банки, зважувала та просіювала борошно й цукор із бочок. Як виявилось, в неї ще й був хист до арифметики. А по неділях вона несла дитину аж через Бермондсі до високої трави парку Баттерсі, де крізь туман виднілась Темза, і так разом вони плескалися босоніж у калюжах і кидали каміння в гусей, тоді як бідняки минали повз, згасаючи, мов свічки.

У неї вже починав виднітись животик, через що вона постійно переживала, бо ж розуміла, що завагітніла від старого роботодавця. Та одного ранку їй стало так кепсько, що вона крутилась над горщиком, заледве дихаючи від лютих судом, які стиснули її, поки щось червоне та гладке не вийшло з неї. Наскільки б боляче не було, так завершилась ця історія.

Та якось однієї похмурої червневої ночі її зупинила жінка на вулиці. Сморід Темзи проїдав повітря. На той час Еліза працювала пральницею у Ваппінгу, заледве заробляючи на їжу та ночуючи з дитиною під віадуком. Хустина заношена, червоні кістляві руки вкриті плямами та ранками. Жінка, яка зупинила її, була кремезна, немов гігантка, з широкими, як у борця, плечима. Густе сріблясте волосся спускалось по спині тугою косою, а очі були такими ж маленькими і чорними, як поліровані гудзички на хорошій парі чобіт. Представилась Бринт, а акцент відразу ж видавав, що вона американка. Жінка сказала, що знає, яке справляє враження, та Еліза й малятко не повинні тривожитись, адже чи ж не всі ми різнимось у чомусь, зовні чи всередині, і чи ж не це і є Божим чудом на землі? Роками вона працювала на другорядних шоу в цирку, знаючи, який ефект могла мати на людину, однак зараз послідувала за преподобним отцем Волкером у театрі «Голова турка» і, хай пробачать їй таку прямолінійність, цікавилася, чи була Еліза порятована?

І, коли Еліза не відповіла, а тільки мовчки змірила поглядом, ця дебела жінка, Бринт, відкинула каптур, щоб побачити обличчя дитини. І раптом Елізі стало страшно, що Марлоу може не бути

собою, може бути не зовсім правильним, і відтягнула його. Але дитина лише сонно всміхалася. Саме тоді Еліза зауважила татуювання на великих жінчиних руках, що зникали в рукавах, як у моряка щойно з Ост-Індії. Переплетені істоти, потворні обличчя. Чорнила виднілись і на горлі також, ніби все її тіло було замальованим.

— Не бійся, — сказала Бринт.

Але Еліза й не боялась; вона просто не бачила нічого подібного раніше. Через туманний провулок та через мокре подвір'я Бринт повела її до напівзруйнованого театру, що ледь хилився над каламутною річкою. Всередині було димно та тьмяно. У кімнаті, трохи більшій за залізничний вагон, преподобний отець Волкер, вдягнений у сорочку та жилет, врочисто крокував маленькою сценою. Світло свічок відблискувало на його обличчі, коли він звертався до натовпу моряків та повій, розповідаючи про близький апокаліпсис. Щойно проповідь закінчилась, він почав торгувати своїми еліксирами, мастилами та мазями. Пізніше Елізу та дитину привели до нього за завісу, де він сидів, потираючи лоб і чоло. Худорлявий чоловік, насправді ледь більший за хлопчика. Волосся було сиве, а в очах виднілися віки та полум'я. Тонкі пальці тремтіли, коли він відкручував олійну настоянку.

— Існує тільки одна Книга Христа, — тихо промовив він і підняв затуманений, налитий кров'ю погляд, — але скільки людей ходили по цій землі, стільки й існує видів християн.

Чоловік стиснув кулак, а тоді широко розтулив пальці.

— Багато — з одного, — прошепотів він.

— Багато — з одного, — повторила Бринт, немов молитву. — Цим двом немає де залишитись, отче.

Той буркнув, а очі поскляніли. Здавалось, немов довкола все зникло, немов він повністю забув про існування Елізи. Його губи безмовно рухались.

Бринт відвела її за лікоть.

— Він просто втомлений зараз, та й усе, — сказала вона. — Але ти йому подобаєшся, люба. І ти, і дитинка. Хочеш переночувати?

Вони залишились. Спочатку лише на ніч, потім день, а тоді до наступного тижня. Їй подобалось, як Бринт обходилася з малям, та й зрештою в них були тільки Бринт та отець. Бринт працювала,

отець змішував еліксири в скрипучому старому театрі, *сперечаючись з Богом за зачиненими дверима*, як любила казати Бринт. Еліза спершу думала, що ці двоє у стосунках, та згодом зрозуміла, що отець не цікавиться жінками, і коли побачила це, то відразу ж відчула велике полегшення. Дівчина прала, носила товар, деколи навіть готувала, хоча Бринт кривилася щовечора, як тільки відчувала запах з горщика, а також Еліза замітала коридор та допомагала запалювати свічки на сцені й щодня перебудовувала лавки з дощок та цегли.

Уже у жовтні в театр зайшли дві постаті, обтрушуючи честерфілди від дощу. Вищий пригладжував промоклу бороду, а його очі ховались під крисами капелюха, проте вона все одно впізнала його. Саме він полював на неї із собаками тоді у Саффоку. Батько її мертвого роботодавця.

Вона зіщулилась біля завіси з одним тільки бажанням зникнути. Але Еліза не могла відвести від нього погляду. Вона не раз уявляла цей момент. Скільки ж разів він їй снівся, скільки разів вона прокидалась у поту, ніч за ніччю. Не в змозі рухатися, Еліза спостерігала, як чоловік ішов по периметру та вивчав обличчя в натовпі. Вона немов просто чекала, коли він її знайде. Та він не глянув на неї. Він знову зустрівся зі своїм супутником, що стояв у задній частині театру, розстебнув честерфілд і витягнув золотий кишеньковий годинник на ланцюжку, немов запізнився на якусь зустріч, після чого обидва повернулися у темряву Ваппінга. Еліза, непомічена, знову дихала.

— Хто вони, дитя? — пізніше запитала Бринт низьким розколистим голосом. Світло лампи вигравало на татуйованих суглобах. — Що вони тобі зробили?

Але вона не могла сказати, не могла розповісти, що вона зробила з ними, могла лишень міцніше притиснути дитину та тремтіти. Еліза знала, що це точно не збіг, у той момент вона розуміла: він досі полював на неї і полюватиме завжди. Все хороше, пережите з Бринт та отцем, уміть зникло. Вона не могла залишитись. Не з ними. Це було б неправильно.

Однак Еліза не пішла, не відразу. І потім одного похмурого ранку, коли вона несла відро для прання через двір Раньяна, Бринт